

dr Piotr Siemiątkowski
Katedra Bezpieczeństwa Wewnętrznego i Międzynarodowego
Wydział Politologii i Studiów Międzynarodowych
Uniwersytet Mikołaja Kopernika w Toruniu

Autoreferat

1. **Imię i nazwisko:** Piotr Siemiątkowski
2. **Posiadane dyplomy, stopnie naukowe – z podaniem nazwy, miejsca i roku ich uzyskania oraz tytułu rozprawy doktorskiej**
 - a. Magister na kierunku: zarządzanie i marketing – Wydział Nauk Ekonomicznych i Zarządzania Uniwersytetu Mikołaja Kopernika w Toruniu, rok: 1999.
 - b. Doktor nauk ekonomicznych w dyscyplinie: ekonomia – stopień nadany na mocy uchwały Rady Wydziału Nauk Ekonomicznych i Zarządzania UMK w Toruniu z 22 października 2003 roku; tytuł rozprawy: „Bezpośrednie inwestycje zagraniczne w Polsce – ich determinanty i wpływ na procesy rozwojowe”.
 - c. Studia podyplomowe: Menadżer Projektu Badawczo – Rozwojowego, Wyższa Szkoła Bankowa w Toruniu, 2014 rok.

3. Informacje o dotychczasowym zatrudnieniu

Okres		Nazwa pracodawcy	Zajmowane stanowisko
Od	Do		
1999	2003	Wyższa Szkoła Bankowa w Toruniu	Asystent
2003	2012	Wyższa Szkoła Bankowa w Toruniu	Adiunkt
2005	2006	Państwowa Wyższa Szkoła Zawodowa we Włocławku	Wykładowca
2006	2009	Instytut Stosunków Międzynarodowych, Uniwersytet Mikołaja Kopernika	Adiunkt
2009	2013	Katedra Europy Wschodniej, Wydział Politologii i Studiów Międzynarodowych, Uniwersytet Mikołaja Kopernika	Adiunkt
2013		Katedra Bezpieczeństwa Wewnętrznego i Międzynarodowego, Wydział Politologii i Studiów Międzynarodowych, Uniwersytet Mikołaja Kopernika	Adiunkt
2015	2016	Lokalna Grupa Działania „Zielony Szlak Niziny Mazowieckiej”	Dyrektor biura

4. **Wskazanie osiągnięcia wynikającego z art. 16 ust. 2 ustawy z dnia 14 marca 2003r. o stopniach naukowych i tytule naukowym oraz o stopniach i tytule w zakresie sztuki (Dz. U. nr 65, poz. 595 ze zm.)**

a. Tytuł osiągnięcia naukowego / artystycznego

Piotr Siemiątkowski, Uzależnienie finansowe jako zagrożenie bezpieczeństwa ekonomicznego państwa, Wydawnictwo Uniwersytetu Mikołaja Kopernika w Toruniu, Toruń 2015, ISBN 978-83-231-3408-4.

b. Omówienie celu naukowego ww. pracy i osiągniętych wyników wraz z omówieniem ich ewentualnego wykorzystania

Problematyka monografii, stanowiącej moje główne osiągnięcie naukowe, dotyczy bezpieczeństwa państwa. Bezpieczeństwo jest pojęciem wieloznacznym, wieloaspektowym, może być analizowane w różnorodnych perspektywach. Niezależnie jednak od zastosowanego podejścia badawczego większość autorów zajmujących się powyższą tematyką jest zgodna, że współczesne bezpieczeństwo państwa opiera się na trzech zasadniczych filarach: militarnym, politycznym i ekonomicznym. Powyższe obszary bezpieczeństwa wzajemnie na siebie oddziałują, przenikają się i uzupełniają. Tak naprawdę żadnego z nich nie powinno się dzisiaj rozpatrywać oddzielnie, w pełnym oderwaniu od pozostałych, jednakże należy mieć świadomość, że nastąpiło przesunięcie akcentów w ramach poszczególnych filarów bezpieczeństwa. Zachodził proces nazywany w literaturze ekonomizacją bezpieczeństwa państwa. Proces ten jest obserwowany do dnia dzisiejszego i polega na wzroście roli siły ekonomicznej w strategiach bezpieczeństwa państwa. Współcześnie to właśnie siła ekonomiczna pozwala bowiem wystawić i wyszkolić armię, sfinansować transfery nowoczesnego uzbrojenia, zwiększyć dobrobyt obywateli oraz umocnić pozycję państwa na arenie międzynarodowej. Z drugiej jednak strony, sama siła ekonomiczna bez określonej woli politycznej nie jest w stanie zapewnić pożądanego poziomu bezpieczeństwa.

We współczesnym, zglobalizowanym świecie pojęcie bezpieczeństwa nabiera szczególnego znaczenia. Poszczególne państwa, włączone w system globalny, są konfrontowane z różnego typu zagrożeniami, pochodzącymi z otoczenia międzynarodowego. Natura, skala i dynamika ich oddziaływania wynikają przede wszystkim z rosnących współzależności państwa od środowiska międzynarodowego, a w zasadzie globalnego. Symetria współzależności w stosunkach międzynarodowych jest rzeczą niezwykle rzadką, a jeśli już występuje ma zazwyczaj charakter krótkookresowy. W dłuższym okresie parametry funkcjonowania państw w środowisku międzynarodowym ulegają często radykalnym zmianom, rodząc ryzyko postępujących uzależnień w różnych obszarach. Współzależność, jeden z trzech najczęściej rozpoznawalnych atrybutów środowiska powestfalskiego, jest w gruncie rzeczy dzisiaj procesem nieuniknionym, ale sama w sobie nie jest zjawiskiem

negatywnym. Sytuacja zmienia się diametralnie wówczas, kiedy przybiera ona postać asymetryczną generującą „uzależnienie”.

Osiągnięcie stanu bezpieczeństwa stanowi niewątpliwie jeden z zasadniczych celów polityki zagranicznej każdego państwa, a zatem i jeden z głównych problemów stosunków międzynarodowych. Bezwzględna dominacja problematyki międzynarodowych relacji polityczno-ekonomicznych w całym opracowaniu sytuuje je w obszarze stosunków międzynarodowych, a tym samym nauk o polityce.

Świadomy wieloaspektowości problematyki bezpieczeństwa państwa w mojej monografii koncentruję się przede wszystkim na bezpieczeństwie finansowym, które jest jednym z obszarów bezpieczeństwa ekonomicznego. Staram się wykazać na ile bezpieczeństwo państwa jest pochodną jego bezpieczeństwa finansowego, analizowanego w kontekście międzynarodowych przepływów kapitału.

Stopniowe zmniejszanie barier przepływów czynników produkcji pomiędzy poszczególnymi państwami doprowadziło do znacznego zwiększenia intensywności strumieni tych przepływów. Korporacje transnarodowe dokonały prawdziwej ekspansji na rynki zagraniczne. Podobnie zachowywały się rządy wielu państw oraz międzynarodowe instytucje finansowe, które transferowały kapitał w postaci pożyczek, kredytów czy obligacji. Wraz ze zwiększaniem się zasobów zagranicznych tych podmiotów narastał problem asymetrii współzależności, generujący uzależnienie partnerów, znajdujących się po drugiej stronie transakcji.

Głównym celem rozprawy jest teoretyczne rozpoznanie istoty zewnętrznego uzależnienia finansowego państwa oraz próba sprecyzowania metody kompleksowej oceny tego zjawiska. Jest to nie tylko istotne w perspektywie bezpieczeństwa państwa, ale także w związku z budowaniem wzajemnych relacji pomiędzy państwami w obszarze stosunków międzynarodowych. Jako że pojęcie uzależnienia finansowego państwa nie zostało dotychczas sprecyzowane na gruncie literatury przedmiotu podjąłem próbę wypełnienia tej luki (jednocześnie realizując pierwszy cel szczegółowy (1) rozprawy), precyzując, że: „zewnętrzne uzależnienie finansowe występuje wówczas, gdy część zasobów finansowych, niezbędnych do wzrostu i rozwoju gospodarki, pozostaje w dyspozycji podmiotów zewnętrznych. Oznacza zatem taki stopień zaangażowania państwa w międzynarodowe przepływy kapitału, który zagraża stabilności finansowej gospodarki na poziomie podstawowych podmiotów (przedsiębiorstw, gospodarstw domowych), systemu finansowego czy instytucji państwowych. Odzwierciedleniem stopnia zewnętrznego uzależnienia finansowego są rozmiary i struktura międzynarodowych przepływów kapitału. Te z kolei znajdują swoje odbicie w statystykach

międzynarodowej pozycji inwestycyjnej netto”. Uzależnienie finansowe jest zatem przeciwieństwem stanu bezpieczeństwa finansowego państwa, a tym samym jego bezpieczeństwa ekonomicznego. Wpływa nie tylko na stabilizację ekonomiczną, ale ma także diametralne znaczenie dla poziomu konsolidacji demokracji określonego systemu politycznego oraz jego relacji z systemami ościennymi. Co więcej, problem uzależnienia finansowego państwa wpływa stabilizująco bądź destabilizująco na państwa członkowskie UE, a także na realizację zasady solidarności. Aby zrealizować główny cel rozprawy przyjąłem kilka dodatkowych celów szczegółowych, takich jak: (2) zidentyfikowanie determinant międzynarodowej pozycji inwestycyjnej państw Unii Europejskiej (UE), (3) zdefiniowanie wskaźników uzależnienia finansowego państwa, (4) porównanie struktury międzynarodowej pozycji inwestycyjnej netto państw UE jako podstawowego wskaźnika uzależnienia finansowego ich gospodarek, (5) opracowanie kompleksowej miary oceny stopnia uzależnienia finansowego państwa, (6) stworzenie rankingu uzależnienia finansowego państw UE.

Zakres przestrzenny analizy zjawiska zewnętrznego uzależnienia finansowego państwa, zaprezentowanej w moim głównym osiągnięciu naukowym, obejmuje wszystkich członków Unii Europejskiej. Został on zarysowany w taki właśnie sposób z uwagi na funkcjonowanie na obszarze UE wspólnego rynku, opartego na swobodzie w przepływie kapitału, usług, ludzi oraz towarów. Jest to obecnie przykład obszaru o najwyższym stopniu integracji instytucjonalnej. Zawarta w monografii analiza empiryczna obejmuje lata 2002 – 2013. Taka cezurą czasowa pozwoliła zgromadzić i przeanalizować względnie kompletne dane statystyczne dla wszystkich państw UE, porównać sytuację przed i po największym rozszerzeniu UE oraz przed i po kryzysie finansowym 2008+.

Główną hipotezą badawczą mojej monografii jest stwierdzenie, że stopień zewnętrznego uzależnienia finansowego gospodarki, postrzeganego przez pryzmat międzynarodowych przepływów kapitału, jest określony nie tylko przez poziom międzynarodowej pozycji inwestycyjnej netto, ale również determinanty poszczególnych jej składników, co wymaga kompleksowego podejścia do analizy i oceny tego zjawiska.

Na podstawie tak zarysowanej hipotezy głównej sformułowano następujące hipotezy szczegółowe:

1. Pojęcie uzależnienia finansowego gospodarki nie jest doprecyzowane w literaturze przedmiotu.
2. Uzależnienie finansowe państwa jest determinowane przez rozmiary aktywów i pasywów inwestycji zagranicznych oraz przez wyznaczniki poszczególnych ich rodzajów.

3. Ocena uzależnienia finansowego gospodarki wymaga zastosowania kompleksowego narzędzia, uwzględniającego różnorodne czynniki ekonomiczne, finansowe, demograficzne i polityczne.
4. Struktura międzynarodowej pozycji inwestycyjnej wydatnie wpływa na stopień uzależnienia finansowego państwa; spekulacyjne typy zasobów kapitału (zagraniczne inwestycje pośrednie, derywaty finansowe, pozostałe inwestycje zagraniczne) nagromadzonych w gospodarce sprzyjają pogłębianiu się uzależnienia, te o stabilnym, długookresowym charakterze (bezpośrednie inwestycje zagraniczne) amortyzują je.

Próba sformułowania własnej, kompleksowej koncepcji uzależnienia finansowego państwa stanowi, w mojej ocenie, istotną wartość dodaną opisywanej monografii. Niewątpliwie wzbogaca ona analizę politologiczną głęboką konstrukcją teoretyczną pogłębiającą badania na temat „wikłania” się państwa w systemie międzynarodowym, w którym globalizacja i współzależność wywierają ogromny wpływ, nierzadko prowadzący do asymetrycznych uzależnień. Jest to o tyle istotne, że dotyczy niezwykle „wrażliwego” segmentu bezpieczeństwa państwa, jakim jest bezpieczeństwo ekonomiczne.

Omawiana rozprawa ma charakter teoretyczno-empiryczny. Zastosowane w pracy metody badawcze mieszczą się w kanonie badań politologicznych. Perspektywę teoretyczną wyznacza interdyscyplinarny charakter monografii. Takie podejście do zagadnienia zewnętrznego uzależnienia finansowego państwa rozwija i wzbogaca wiedzę o stosunkach międzynarodowych na różnych płaszczyznach. Pozwala uwypuklić pewne elementy badanego zagadnienia, których nie zauważą badacze skupieni wyłącznie na jednej dziedzinie nauki. Wzbogaca także wiedzę o mechanizmach funkcjonowania świata, dokonujących się pod wpływem nieustającej zmiany. Zmiany osiągającej w dzisiejszych czasach dynamikę, za którą często nie nadążają tradycyjne, monodyscyplinarne badania naukowe.

W rozprawie zdecydowanie dominuje dedukcyjny sposób wnioskowania, w którym konkluzje logicznie wynikają z przesłanek. Z zastosowanych w pracy metod za szczególnie ważne w procesie poznania uważam metodę porównawczą oraz ujęcie ilościowe i jakościowe (statystyczne), w tym przede wszystkim taksonomiczne. Wykorzystanie takich właśnie metod pozwoliło zrealizować założone cele oraz zweryfikować postawione hipotezy i w końcowym efekcie skonstruować ranking uzależnienia finansowego państw Unii Europejskiej.

Teoretyczno-empiryczny charakter monografii zdeterminował jej strukturę, która sprzyjała zarówno realizacji postawionych celów badawczych, jak i weryfikacji przyjętych hipotez. Praca składa się z siedmiu rozdziałów, z których pierwsze cztery mają charakter teoretyczny, a trzy ostatnie empiryczny.

Realizacja celów badawczych wymagała na początku wyjaśnienia i uporządkowania kilku kwestii teoretycznych oraz osadzenia głównej problematyki pracy w teorii bezpieczeństwa ekonomicznego państwa. Uczyniłem to w pierwszym rozdziale książki. Oprócz doprecyzowania podstawowych problemów metodologicznych wskazuję w nim, że postrzeganie bezpieczeństwa ekonomicznego uległo w ostatnich latach znacznym modyfikacjom. Oprócz nauk o bezpieczeństwie czy nauk o obronności (wcześniej nauki wojskowe) zagadnieniem tym zaczęły się szerzej interesować także inne nauki społeczne. Rozdział pierwszy rozpoczęto więc od prezentacji zmian postrzegania tego obszaru badawczego przez przedstawicieli różnych dyscyplin naukowych. Następnie ukazano usytuowanie bezpieczeństwa ekonomicznego w strukturze bezpieczeństwa państwa wskazując, że jest ono komplementarne z bezpieczeństwem wojskowym i politycznym. Te trzy sfery bezpieczeństwa państwa wzajemnie się przenikają i uzupełniają. Scharakteryzowano również bezpieczeństwo ekonomiczne gospodarek narodowych w warunkach ich funkcjonowania w gospodarce światowej, przedstawiając przy okazji własny model filarów bezpieczeństwa ekonomicznego. Przyjęto, że fundament koncepcji bezpieczeństwa ekonomicznego państwa w warunkach postępującej globalizacji jest udział w międzynarodowych strukturach gospodarczych i politycznych, formalizujący relacje ekonomiczne państwa z otoczeniem (fundament zewnętrzny). Wewnętrznym fundamentem bezpieczeństwa ekonomicznego państwa powinien być współcześnie zrównoważony budżet i względnie niski poziom długu publicznego. Na tak zarysowanych fundamentach stoją filary bezpieczeństwa ekonomicznego, takie jak: wysoki poziom międzynarodowej konkurencyjności gospodarki, zdolność do samorozwoju oraz postępu, a także suwerenność ekonomiczna. Zaproponowałem również, wiodący w niniejszej rozprawie, model bezpieczeństwa ekonomicznego państwa oparty na koncepcji ruchu okrężnego w gospodarce rynkowej, łączący ekonomiczne i politologiczne podejście do tego zagadnienia. Model ruchu okrężnego w gospodarce rynkowej osadziłem w trzypoziomowej koncepcji bezpieczeństwa B. Buzana, argumentując, że bezpieczeństwo ekonomiczne powinno być traktowane jako suma bezpieczeństwa gospodarstw domowych, przedsiębiorstw, sektora finansowego, sektora rządowego oraz bezpieczeństwa mechanizmu rynkowego.

W drugiej części rozdziału pierwszego zdefiniowałem, uzależnienie ekonomiczne państwa, „jako sytuację, w której jedno państwo nie jest w stanie spełniać swoich funkcji ekonomicznych bez udziału (zgody) innego państwa”. Wskazałem, że uzależnienie ekonomiczne może mieć wiele źródeł, stanowiących jednocześnie o jego rodzaju. Zgodnie z przedmiotowymi kryteriami klasyfikacji bezpieczeństwa ekonomicznego, podstawowym

źródłem uzależnienia ekonomicznego może być brak zasobów naturalnych (w tym przede wszystkim energetycznych), finansowych, żywności, oraz nowoczesnych technologii, pozwalających wspierać szybki, zrównoważony rozwój gospodarczy, a także przyczyniać się do stabilizacji bądź destabilizacji bezpieczeństwa wewnętrznego poszczególnych państw i usytuowania ich w relacjach z międzynarodowym otoczeniem. W dalszej części rozdziału opisałem podstawowe obszary uzależnienia ekonomicznego. Zaprezentowałem także teoretyczne podstawy koncepcji uzależnienia finansowego państwa, poszukując ich w teoriach dependencji, systemu światowego, globalizacji, czy współuzależnienia.

W drugim rozdziale książki scharakteryzowałem pozostałe teoretyczne fundamenty koncepcji uzależnienia finansowego państwa. Wskazałem w nim, że w zasadzie wszystkie czynniki produkcji transferowane są w skali międzynarodowej. Najważniejszym z nich jest jednak kapitał. Jako że empiryczna część pracy będzie opierać się na analizie przepływów kapitału w państwach Unii Europejskiej, dodatkowo scharakteryzowałem swobody wspólnego rynku wskazując, że kapitał przepływa w UE w sposób nieskrępowany. Różnorodność form przepływu kapitału jest znaczna. Każdy rodzaj przepływu ma swoją specyfikę oraz szczególne subformy. Dlatego też w dalszej części rozdziału drugiego zaprezentowałem strukturę międzynarodowej pozycji inwestycyjnej (MPI) według wytycznych Międzynarodowego Funduszu Walutowego (MFW). Dokonałem także pogłębionej charakterystyki wytycznych MFW, dotyczących gromadzenia danych o poszczególnych składnikach MPI.

Teoretyczną charakterystykę czynników warunkujących kształtowanie się międzynarodowej pozycji inwestycyjnej państwa zawiera rozdział trzeci. W początkowej części tego rozdziału dokonałem przeglądu determinant poszczególnych rodzajów inwestycji zagranicznych, ujmowanych w międzynarodowej pozycji inwestycyjnej. W końcowej części rozdziału, na podstawie wcześniejszej analizy, wyselekcjonowałem najważniejsze, w mojej ocenie, determinanty międzynarodowej pozycji inwestycyjnej, spośród czynników warunkujących przepływy poszczególnych jej składników. Wyodrębniłem tutaj dwie grupy determinant: wspólne dla wszystkich rodzajów inwestycji oraz zależne od rodzaju inwestycji. Jest to pierwsza (znana autorowi) spójna koncepcja determinant MPI zaprezentowana w literaturze. Jej walorem jest otwarty i dynamiczny charakter, który polega na tym, że może być modyfikowana w zależności od kierunków rozwoju gospodarki światowej.

Własną propozycję kompleksowej koncepcji uzależnienia finansowego państwa opisałem w rozdziale czwartym. Rozpocząłem od charakterystyki postrzegania zewnętrznego bezpieczeństwa finansowego w teorii nauk społecznych. Wobec faktu, że powyższe pojęcie nie zostało jednoznacznie zdefiniowane przyjąłem, że „zewnętrzne bezpieczeństwo finansowe

państwa oznacza taki poziom rozwoju gospodarki i międzynarodowych relacji ekonomicznych, które zapewniają stabilność finansową podstawowych jednostek (gospodarstw domowych i przedsiębiorstw), systemu finansowego, instytucji państwowych wobec potencjalnych zawirowań na globalnym rynku, skutkujących odpływem zewnętrznych strumieni finansowania, oraz wzrostem kosztów obsługi zadłużenia”. Następnie skonkretyzowałem koncepcję zewnętrznego uzależnienia finansowego, przyjmując, że „uzależnienie finansowe państwa może powstawać w wyniku celowych działań określonych podmiotów zewnętrznych (uzależnienie bezpośrednie) lub też niejako w sposób automatyczny – poprzez (wynikający z gry rynkowej) wzrost zaangażowania podmiotów zagranicznych w gospodarkę (uzależnienie pośrednie)”. Niezależnie od sposobu, w jaki powstaje zewnętrzne uzależnienie finansowe jest ono efektem nagromadzenia się w gospodarce państwa zagranicznych zasobów kapitału. W związku z powyższym zewnętrzne uzależnienie finansowe państwa powiązано z międzynarodową pozycją inwestycyjną, która jest statystycznym odzwierciedleniem wielkości tych zasobów. Teoretyczną koncepcję uzależnienia finansowego państwa uzupełniono zestawem proponowanych mierników, w podziale na pięć grup: mierniki ogólne oparte na MPI, wskaźniki struktury MPI, mierniki charakteryzujące determinanty MPI, wskaźniki wynikające z bilansu płatniczego oraz pozostałe mierniki uzależnienia finansowego.

Rozdział piąty rozpoczyna empiryczną część pracy. Zawarłem w nim szczegółową charakterystykę międzynarodowej pozycji inwestycyjnej państw Unii Europejskiej w latach 2002–2013. W przeprowadzonych badaniach przyjąłem jednolitą koncepcję analizy danych statystycznych. W początkowej części rozdziału zaprezentowałem podstawowe informacje na temat międzynarodowej pozycji inwestycyjnej, m.in. stosunek jej wartości netto do produktu krajowego brutto poszczególnych członków Unii Europejskiej. Na tej podstawie wyodrębniłem cztery grupy państw. Pierwsza obejmuje państwa charakteryzujące się dodatnią międzynarodową pozycją inwestycyjną netto. W grupie drugiej znalazły się państwa o stosunkowo niewielkim (do 30%) ujemnym stosunku ich MPI netto do PKB. Pozostałe państwa, dla przejrzystości analizy, podzielono na dwie równe grupy (po osiem) w kolejności według relacji MPI netto danego państwa do jego PKB. W ten sposób powstały cztery grupy państw, które posłużyły do dalszej analizy danych statystycznych w całej pracy. Powyższa koncepcja jest przydatna w określeniu związku poszczególnych, analizowanych w pracy czynników z kształtowaniem się międzynarodowej pozycji inwestycyjnej netto, a tym samym uzależnienia finansowego kilku gospodarek o podobnych parametrach ekonomicznych. Pozwala zatem uogólnić i lepiej ukierunkować wnioski z przeprowadzonych analiz.

W dalszej części rozdziału piątego dokonałem wnikliwej analizy zmian wielkości i struktury zagranicznych aktywów i pasywów poszczególnych grup państw (wyodrębnionych według relacji MPI netto do PKB). Przeprowadzone badania pokazały, że większość państw UE posiada ujemną MPI. Wyjątkiem jest grupa pierwsza (I), do której należą: Luksemburg, Niemcy, Holandia, Belgia, Dania, Malta, Finlandia oraz Austria. Wyraźnie wyróżnia się w niej Luksemburg, który zarówno nominalnie, jak i w ujęciu per capita posiada największą międzynarodową pozycję inwestycyjną. Podobnie udziałem podmiotów z tego państwa są najwyższe w całej Unii aktywa i pasywa. Nie powinno to być zaskoczeniem, ponieważ w strukturze gospodarki Luksemburga dominują usługi finansowe i ubezpieczeniowe. Na terytorium tego państwa znajduje się wiele central korporacji finansowych. Lokują one pieniądze na całym świecie, kupując akcje i obligacje, oraz rozdzielają lokalizacje bezpośrednich inwestycji zagranicznych. To z kolei przekłada się na wysoce dodatnią i ciągle rosnącą międzynarodową pozycję inwestycyjną netto. Bardzo wysoki poziom aktywów i pasywów zagranicznych posiadają także Niemcy (jedne z najwyższych w Unii), pomimo nominalnie niższej od Luksemburga MPI.

Charakterystyczną cechą struktury międzynarodowej pozycji inwestycyjnej państw grupy I jest względnie wysoki udział inwestycji pośrednich w pasywach zagranicznych ogółem. Podmioty międzynarodowe chętnie inwestują w papiery wartościowe emitowane w państwach grupy I, traktując je jako bezpieczną lokatę kapitału. Warto także wspomnieć o Malcie. Akurat to państwo nie specjalnie pasuje do pozostałych z grupy I. Co prawda posiada dodatnią MPI netto, jednak rozmiary zarówno pasywów, jak i aktywów zagranicznych są, w porównaniu z pozostałymi państwami grupy I, minimalne.

Z drugiej grupy państw (Wielka Brytania, Szwecja, Francja, Włochy) na podkreślenie zasługuje sytuacja Wielkiej Brytanii, która posiadała na koniec 2013 roku największe aktywa i pasywa zagraniczne w całej Unii Europejskiej, nominalnie zbliżające się do wartości 9 bln euro. W strukturze międzynarodowej pozycji inwestycyjnej Wielkiej Brytanii dominują pozostałe inwestycje zagraniczne.

Najbardziej jednorodną grupą państw okazała się grupa trzecia (III), do której należą: Słowenia, Czechy, Litwa, Estonia, Rumunia, Łotwa, Słowacja oraz Polska. Gospodarki z tej grupy nominalnie notują znacznie niższe rozmiary zarówno aktywów, jak i pasywów zagranicznych. Wyjątkiem pod tym względem jest Polska, która posiada jedną z najniższych MPI netto w całej Unii (dzięki znaczącym pasywom zagranicznym). Państwa grupy III wykazują, przeciętnie rzecz biorąc, niski udział inwestycji bezpośrednich w aktywach zagranicznych a wysoki w pasywach, co pod kątem uzależnienia finansowego należy odczytać

pozytywnie. Państwa z tej grupy notują także wysoki udział pozostałych inwestycji zagranicznych, zarówno w pasywach jak i aktywach.

Ostatnia, czwarta grupa państw jest najbardziej zróżnicowana. W zasadzie można ją podzielić na dwie podgrupy. Pierwsza, obejmująca Bułgarię, Cypr, Chorwację i Węgry, bardziej przystaje do grupy III. Druga podgrupa obejmuje większość państw tzw. grupy PIIGS¹ (Hiszpanię, Irlandię, Portugalię i Grecję) i charakteryzuje się zdecydowanie najgorszą sytuacją w zakresie międzynarodowej pozycji inwestycyjnej. Przykładowo Hiszpania posiada nominalnie najniższą MPI netto w całej UE -1 bln euro. Irlandia posiada najniższe MPI per capita w całej Unii -40 tys. euro, oraz najniższe aktywa i pasywa per capita. Sytuację w zakresie zewnętrznego uzależnienia tych państw pogarsza fakt, że udział (uznawanych za najbardziej stabilne) bezpośrednich inwestycji w pasywach zagranicznych jest względnie niski. Wszystko to wpływa także na ich sytuację polityczną w UE.

Warto zwrócić jeszcze uwagę na dwie istotne kwestie. Pierwszą z nich są oficjalne aktywa rezerwowe. Ich udział w aktywach zagranicznych ogółem jest największy w państwach, które nie przyjęły wspólnej waluty. W niektórych przypadkach (Rumunia) zbliża się do 70% aktywów zagranicznych ogółem. W państwach, które przyjęły wspólną walutę udział aktywów rezerwowych jest niski, lub wręcz zerowy. W przypadkach państw, które w ostatnich latach badanego okresu przyjęły euro, aktywa rezerwowe gwałtownie maleją (np. Słowenia, Słowacja, Estonia), co dodatkowo pogłębia ich uzależnienie finansowe.

Druga kwestia dotyczy derywatów finansowych (uważanych za instrumenty o najbardziej spekulacyjnym charakterze). Funkcjonowanie w gospodarce globalnej rozwiniętego systemu skomplikowanych instrumentów pochodnych często wskazywane jest jako podstawowa przyczyna kryzysu finansowego 2008+. W przypadku państw UE problem ten dotyczy w większym stopniu dwóch przypadków: Wielkiej Brytanii i Francji. Szczególnie brytyjskie podmioty są w posiadaniu dużej ilości derywatów, na ogromną kwotę około 2 bln euro. Derywaty o podobnej wartości ulokowały zewnętrzne podmioty w jednostkach brytyjskich. Posiadanie tak znacznej wartości aktywów i pasywów ulokowanych w instrumentach pochodnych znacząco pogarsza sytuację Wielkiej Brytanii w zakresie uzależnienia finansowego.

Jak przyjęto w hipotezach opracowania międzynarodowa pozycja inwestycyjna i jej struktura są dobrym, wyjściowym materiałem do analizy problemu uzależnienia finansowego, jednak nie wystarczającym. Sytuację w zakresie MPI należy skonfrontować z czynnikami,

¹ PIIGS – potoczne określenie grupy państw o złej sytuacji budżetowej (Portugal, Italy, Ireland, Greece, Spain).

które determinują wartość międzynarodowych przepływów kapitału pomiędzy państwami. Inna jest bowiem sytuacja państwa o słabej międzynarodowej pozycji inwestycyjnej netto przy względnie wysokim poziomie PKB i niskim zadłużeniu publicznym, niż takiego z niewielkim PKB i dodatkowo wysokim długiem publicznym.

Dlatego też w rozdziale szóstym, najobszerniejszym w całej książce, dokonałem analizy determinant międzynarodowej pozycji inwestycyjnej państw Unii Europejskiej w latach 2002–2013 według teoretycznej koncepcji zaproponowanej w rozdziale trzecim i technicznego sposobu analizy przyjętego w rozdziale piątym. Po przeprowadzeniu szczegółowych badań statystycznych stwierdziłem, że generalnie nie istnieje jednolita dla wszystkich państw, wyraźna korelacja pomiędzy międzynarodową pozycją inwestycyjną a jej determinantami. W każdej grupie determinant i w zasadzie w przypadku każdego czynnika można wskazać nieco inną zależność pomiędzy jego kształtowaniem się a międzynarodową pozycją inwestycyjną poszczególnych państw. Można przyjąć, że (przeciętnie rzecz biorąc) państwa o najgorszym stosunku międzynarodowej pozycji inwestycyjnej do PKB zazwyczaj charakteryzowały się najbardziej negatywnymi zmianami badanych determinant MPI. Należy przy tym zaznaczyć, że ostatnia grupa państw nie była pod tym względem jednorodna. Szczególnie wyróżniały się tu in plus Bułgaria oraz Węgry, którym bliżej do grupy III. Przeważnie in minus odznaczała się Grecja, której problemy gospodarcze są powszechnie znane. Bardzo często dołączały do niej inne państwa tzw. grupy PIIGS, tzn. Portugalia, Irlandia i Hiszpania, rzadziej Włochy.

Głównym efektem badań empirycznych, zaprezentowanych w ostatniej części książki jest opracowanie indeksu uzależnienia finansowego państwa z wykorzystaniem taksonomicznej analizy danych statystycznych. Konstrukcja powyższego indeksu przebiegała w kilku etapach. Na początku, wykorzystując syntetyczny miernik rozwoju Hellwiga, przeprowadziłem badanie jakości i zmian struktury międzynarodowej pozycji inwestycyjnej. Taksonomiczne badanie struktury międzynarodowej pozycji inwestycyjnej za pomocą syntetycznej miary Hellwiga przyniosło względnie zaskakujące rezultaty. W porównaniu ze wskaźnikiem zastosowanym na początku analizy empirycznej, tzn. relacji międzynarodowej pozycji inwestycyjnej do produktu krajowego brutto, miejsca poszczególnych państw w obu rankingach znacząco się od siebie różnią. Dowiodłem zatem, że ocena uzależnienia finansowego państwa wymaga zastosowania kompleksowego narzędzia, uwzględniającego cały szereg różnorodnych czynników.

Uwzględnienie w procesie tworzenia syntetycznego wskaźnika uzależnienia finansowego państwa wyznaczników przepływu poszczególnych składników międzynarodowej pozycji inwestycyjnej, istotnie zmieniło obraz całego rankingu. Wykazałem,

że problem uzależnienia finansowego państwa jest determinowany nie tylko przez ilość i jakość nagromadzonego w gospodarce (w różnej postaci) zagranicznego kapitału, ale także przez takie czynniki, jak: sytuacja makroekonomiczna gospodarki, jej sytuacja demograficzna, polityka względem przedsiębiorstw, polityka w zakresie innowacji, koszty pracy, kształtowanie się stóp procentowych, kursów walutowych itp.

O uzależnieniu finansowym państwa decydują również inne specyficzne czynniki, odnoszące się do poszczególnych grup podmiotów będących elementami ruchu okrężnego w gospodarce rynkowej, takich jak gospodarstwa domowe czy banki. Niektóre z tych czynników zostały uwzględnione przeze mnie w analizie opisowej wskaźników uzależnienia finansowego. Ich wpływ na to zjawisko udało się jednak potwierdzić tylko częściowo. Z różnych przyczyn nie wszystkie mogły zostać włączone do ostatecznego wskaźnika uzależnienia finansowego państwa. Niezależnie od tego przedstawione w pracy analizy dowiodły, że problem uzależnienia finansowego państwa jest problemem złożonym, wieloaspektowym. Jego pomiar wymaga zatem zastosowania kompleksowego narzędzia, uwzględniającego różnorodne czynniki. Takim narzędziem może stać się zaproponowany w książce indeks uzależnienia finansowego państwa. Przyjęta metodologia wymaga jednak pełnych danych statystycznych, z którymi w tak dużej grupie państw nie jest najlepiej. Spowodowało to konieczność znacznego ograniczenia uwzględnionych w indeksie cząstkowych wskaźników, które są odbiciem pewnych aspektów uzależnienia finansowego państwa. Tym samym zaprezentowany finalnie indeks może nie do końca odzwierciedlać faktyczną pozycję państw w rankingu. Niewątpliwie ma jednak wysoką wartość informacyjną. Przyjęta metodologia daje także możliwość swobodnego poszerzania liczby wskaźników cząstkowych oraz uzupełniania danych statystycznych w przypadku ich pojawienia się w przyszłości.

W monografii wykorzystano bogatą, interdyscyplinarną literaturę, zarówno krajową, jak i zagraniczną, obejmującą pozycje książkowe, jak również artykuły publikowane w periodykach naukowych. Jej uzupełnienie stanowiły źródła statystyczne, szczególnie Eurostat'u, Międzynarodowego Funduszu Walutowego oraz narodowych banków centralnych poszczególnych państw Unii Europejskiej, artykuły publikowane w prasie codziennej oraz w internecie.

5. Omówienie pozostałych osiągnięć naukowo-badawczych

Opisane powyżej główne osiągnięcia naukowe, stało się swoistego rodzaju podsumowaniem realizowanych przeze mnie badań. W prowadzonej dotychczas działalności

naukowej szczególną uwagę koncentruję na wybranych aspektach globalizacji (w aspekcie politycznym, społecznym i gospodarczym). Obserwacje międzynarodowych przepływów kapitału, jako najbardziej wyrazistego następstwa globalizacji gospodarki światowej, prowadziłem w zasadzie od początku mojej kariery naukowej. Po uzyskaniu stopnia doktora poszerzałem analizy o różne aspekty napływu bezpośrednich inwestycji zagranicznych (BIZ) do Polski i ich wpływu na bezpieczeństwo państwa, także w wymiarze politycznym. Badałem wpływ polityki na wielkość i kierunki napływu inwestycji, wpływ procesów globalnych na konkurencyjność krajowych gospodarek, zależności pomiędzy procesami globalnymi a rozwojem lokalnym, czy wpływ procesów globalnych na funkcjonowanie lokalnych przedsiębiorstw. Dwukrotnie (2003 i 2007) przeprowadziłem badania największych inwestorów zagranicznych, dotyczące motywów i warunków inwestowania w Polsce, wskazując m.in. na brak spójnej polityki przyciągania inwestorów zagranicznych do naszego państwa. Efektem tego były liczne publikacje (m.in. *Wybrane następstwa napływu kapitału zagranicznego do Polski*, [w:] *Problemy integracji europejskiej*, tom 3, Wydawnictwo Uniwersytetu Kazimierza Wielkiego, Bydgoszcz 2005; *Potencjalne korzyści i zagrożenia dla kraju importera bezpośrednich inwestycji zagranicznych*, [w:] S. Pangsy-Kania, G. Szczodrowski (red.), *Polityka i rozwój gospodarczy Polski w UE. Ocena i perspektywy*, Fundacja Rozwoju Uniwersytetu Gdańskiego, Gdańsk 2005; *Perspektywy napływu bezpośrednich inwestycji zagranicznych do Polski*, [w:] L.M. Pacholski, S. Trzcieliński (red.), *Przedsiębiorstwo konkurencyjne*, Instytut Inżynierii Zarządzania Politechniki Poznańskiej, Poznań 2005; *Determinanty ekonomiczne napływu bezpośrednich inwestycji zagranicznych do Polski*, [w:] E. Urbańczyk (red.), *Strategie wzrostu wartości przedsiębiorstwa. Teoria i praktyka*, Tom I, Szczecin 2005; *Wpływ bezpośrednich inwestycji zagranicznych na zwiększenie konkurencyjności polskiej gospodarki*, [w:] W. Kosiedowski (red.), *Regiony Europy Środkowej i Wschodniej wobec globalizacji i integracji międzynarodowej*, Włocławek 2005; *Bezpośrednie inwestycje zagraniczne w polskim sektorze bankowym*, [w:] B. Kołosowska, M. Dynus, J. Patyk (red.), *Konkurencyjność polskiej gospodarki wobec procesu integracji europejskiej*, Toruń 2006; *Wpływ bezpośrednich inwestycji zagranicznych na funkcjonowanie małych i średnich przedsiębiorstw w Polsce*, [w:] J. Otto, R. Stanisławski (red.), *Szanse rozwoju polskiego sektora MŚP na Jednolitym Rynku Europejskim*, Tom II, Wydawnictwo Politechniki Łódzkiej, Łódź 2006 i inne).

Po rozpoczęciu pracy na Uniwersytecie Mikołaja Kopernika w Toruniu, w ówczesnym Instytucie Stosunków Międzynarodowych (w 2006 roku) moje zainteresowania naukowe zaczęły ewaluować w kierunku bardziej globalnego spojrzenia na międzynarodowe przepływy

kapitału. Zaczęłam porównywać warunki przepływu kapitału w różnych państwach, ze szczególnym uwzględnieniem wpływu lokalnej i międzynarodowej polityki oraz uwarunkowań instytucjonalnych na zainteresowanie globalnych korporacji określoną lokalizacją. Badałam także problemy przepływu kapitału z perspektywy globalnej. Szczególnie interesujące były dla mnie relacje pomiędzy głównymi graczami na globalnym rynku, takimi jak Chiny czy USA. Analizowałam wpływ uwarunkowań politycznych w tych państwach (szczególnie w Chinach) na kierunki ich międzynarodowej ekspansji. Eksponowałam polityczne przyczyny nagłego wycofywania się inwestorów zagranicznych. Efektem tego była seria publikacji, wychodząca swoim zakresem poza obręb wyłącznie polskiej gospodarki. Należą do nich: *Miejsce Polski w międzynarodowych napływach inwestycji bezpośrednich*, „Zeszyty Naukowe Wyższej Szkoły Bankowej we Wrocławiu” 2006, nr 6 (6); *Bezpośrednie inwestycje zagraniczne oraz warunki inwestowania na Słowacji*, [w:] *Problemy integracji europejskiej*, tom 4, Wydawnictwo Uniwersytetu Kazimierza Wielkiego, Bydgoszcz 2006; *Bezpośrednie inwestycje zagraniczne oraz ich determinanty w Republice Czeskiej*, „Przegląd Organizacji” 2006, nr 3; *Scale and structure of foreign direct investments – flow to Poland in the Central-Eastern European context*, [w:] B. Kryk [red.], *Competition, competitiveness and sustainable development*, Monograph No 4 in series Economics & Competition Policy, Uniwersytet Szczeciński, Szczecin 2006 (wspólnie z E. Jankowską); *Bezpośrednie inwestycje zagraniczne w Chinach. Skala, struktura i warunki inwestowania*, „Przegląd Organizacji” 2007, nr 2; *Bezpośrednie inwestycje zagraniczne na świecie. Skala, struktura i skutki przepływów*, „Ekonomista” 2007, nr 3 (wspólnie z G. Górniewiczem); *Bezpośrednie inwestycje zagraniczne na Ukrainie i ich determinanty*, [w:] E. Skawińska (red.), *Konkurencyjność i innowacyjność podmiotów*, Instytut Inżynierii Zarządzania Politechniki Poznańskiej, Poznań 2007; *Foreign Direct Investment in chosen Central and Eastern Europe countries against a background of world investment*, [w:] B. Kołosowska, P. Prewysz-Kwinto (red.), *Gospodarka i finanse w warunkach globalizacji*, Wyższa Szkoła Bankowa, Toruń 2008; *Nowe kierunki ekspansji inwestorów zagranicznych w Europie Środkowo-Wschodniej*, Studia i Prace Wydziału Nauk Ekonomicznych i Zarządzania Uniwersytetu Szczecińskiego, nr 7, Zarządzanie Przedsiębiorstwem, Szczecin 2008.

Zaczęłam także zauważać, iż ogromny wpływ na gospodarki poszczególnych państw, a tym samym na relacje w gospodarce światowej mają również innego rodzaju przepływy kapitału (poza inwestycjami bezpośrednimi), takie jak zagraniczne inwestycje portfelowe czy derywaty finansowe. Dostrzegłam, że w ujęciu globalnym odgrywają one większą rolę, poprzez znacznie większe strumienie przepływów, a także przez swój w dużej mierze spekulacyjny charakter. Już kilka lat przed kryzysem finansowym 2008+ sygnalizowałam narastanie

globalnej bańki spekulacyjnej, odzwierciedlonej w zwiększonym przepływie międzynarodowego kapitału finansowego. Badałem także wpływ globalnych i lokalnych uwarunkowań politycznych na sytuację państw w zakresie zadłużenia zagranicznego. Efektem tych przemyśleń była monografia napisana wspólnie z G. Górniewiczem: *Wprowadzenie do międzynarodowych przepływów kapitału*, TNOiK, Toruń 2006, ss. 242, w której jako jedni z pierwszych badaczy w Polsce sugerowaliśmy, że na międzynarodowe przepływy kapitału należy patrzeć kompleksowo, łącznie analizując ich rozmiary oraz determinanty. Wnioski w niej zawarte dały początek serii publikacji dotyczących międzynarodowej pozycji inwestycyjnej oraz pozostałych (poza BIZ) przepływów kapitału, należą do nich m.in.: *Bezpośrednie inwestycje zagraniczne a inwestycje portfelowe. Polska na tle świata*, Studia Ekonomiczne i Finansowe, Wyższa Szkoła Bankowa w Toruniu, Toruń 2006 (pierwsze znane mi w polskiej literaturze porównanie światowych przepływów inwestycji bezpośrednich i pośrednich); *Zadłużenie zagraniczne Polski w latach 1990-2006*, „Rocznik Naukowy WSB w Toruniu” 2006, nr 5 (5) (wspólnie z G. Górniewiczem); *Przyczyny zmian międzynarodowej pozycji inwestycyjnej Polski*, „Toruńskie Studia Międzynarodowe” 2010, nr 1 (3) (wspólnie z G. Górniewiczem); *Zmiany międzynarodowej pozycji inwestycyjnej Grecji w okresie kryzysu. Część pierwsza i Część druga* [w:] *Metodologiczne aspekty zarządzania wartością przedsiębiorstwa*, Zeszyty Naukowe Uniwersytetu Szczecińskiego nr 737, Finanse, Rynki Finansowe, Ubezpieczenia nr 56, Szczecin 2012 (wspólnie z G. Górniewiczem). Były to jedne z pierwszych w Polsce kompleksowych opracowań dotyczących międzynarodowej pozycji inwestycyjnej państwa znajdującego się w głębokim kryzysie.

W moich publikacjach widoczna jest również reakcja na bieżące zmiany w gospodarce światowej. Przykładowo przyczyny, przebieg i skutki kryzysu 2008+ analizowałem w: *Bezpośrednie inwestycje zagraniczne w Wielkiej Brytanii w kontekście globalnego kryzysu finansowego*, [w:] Jacek Jaworski, Jan Wiśniewski (red.), *Finanse w nowoczesnej gospodarce*, Prace naukowe WSB w Gdańsku, Tom I, Gdańsk 2008; *Globalne przepływy inwestycji zagranicznych, jako główna przyczyna eksplozji światowego kryzysu*, „Atheneum. Polskie Studia Politologiczne” 2009, nr 22. Opracowanie to bezpośrednio poprzedzało rozpoczęcie moich badań na temat uzależnienia finansowego państwa. Postawiłem w nim śmiałą tezę, iż za światowy kryzys finansowy odpowiadają przede wszystkim globalne przepływy kapitału (w szczególności spekulacyjnego). Kwestie integracji europejskiej poruszałem w: *Wpływ członkostwa w Unii Europejskiej na polski rynek pracy*, Roczniki Naukowe Wyższej Szkoły Bankowej w Toruniu, nr 3 (3), Toruń 2004; *Europejski rynek pracy po rozszerzeniu*, „Nowe Życie Gospodarcze” 2004, nr 11 (materiał źródłowy zalecany przez Ośrodek Informacji i

Dokumentacji Europejskiej Sejmu RP,
http://libr.sejm.gov.pl/oide/index.php?topic=komisja_ue&id=okresy) – obydwie z V. Szmyt-Radošević (były to jedne z pierwszych w Polsce analiz, dotyczących potencjalnych zmian na polskim rynku pracy po wejściu Polski do Unii Europejskiej); *The Poles and their Perception on Employment Opportunities in the European Union Countries*, „Studia Negotia” 2011, nr 3 (Universitatis Babeş-Bolyai, Romania). Problemy marginalizacji w relacjach międzynarodowych badałem w: *Bezpośrednie inwestycje zagraniczne w Afryce jako przykład marginalizacji w procesach globalizacji gospodarki światowej*, [w:] P.Siemiątkowski (red.), *Międzynarodowe przepływy czynników produkcji*, Wydawnictwo Naukowe UMK, Toruń 2010.

Oprócz wymienionych wyżej starszych publikacji, dotyczących integracji europejskiej warto wskazać jeszcze kilka, wydanych stosunkowo niedawno, a stanowiących badania wstępne do przygotowywanego przez mój zespół badawczy wniosku o grant NCN, pod roboczym tytułem: Bilans integracji europejskiej. W tych publikacjach przenikają się regionalne i globalne uwarunkowania polityczne, ekonomiczne, kulturalne i społeczne procesów integracji europejskiej. Do tej grupy publikacji należą: *Sytuacja gospodarcza Polski i krajów sąsiednich ćwierć wieku po przełomie transformacyjnym*, „Toruńskie Studia Międzynarodowe” 2012, nr 5; E. Jankowska, K. Kačka, B. Stachowiak, P. Siemiątkowski, *Introduction to the Balance of Integration of Central and Eastern European Countries*, „British Journal of Education, Society & Behavioural Science” 2014, No. 4 (10); E.Ciešlik, E.Jankowska, G.Górniewicz, A.Piotrowicz, J.Redo, M.Redo, P.Siemiątkowski, *Ekonomiczne aspekty integracji europejskiej wybranych krajów Europy Środkowo-Wschodniej*, Wydawnictwo Naukowe Uniwersytetu Mikołaja Kopernika w Toruniu, Toruń 2015.

Kiedy w 2013 roku zostałem zatrudniony w Katedrze Bezpieczeństwa Wewnętrznego i Międzynarodowego, na Wydziale Politologii i Studiów Międzynarodowych UMK w Toruniu moje zainteresowania badawcze zaczęły przesuwać się w stronę bezpieczeństwa ekonomicznego. Zauważyłem, że badane przeze mnie dotychczas relacje globalne i regionalne mają istotne przełożenie na bezpieczeństwo poszczególnych państw, w szczególności na różne aspekty ich bezpieczeństwa ekonomicznego. Zacząłem analizować napływy i wypływy kapitału z wybranych państw pod kątem ich uzależnienia od podmiotów zewnętrznych. Okazało się, że w wielu przypadkach wartość nagromadzonego w gospodarkach narodowych kapitału zagranicznego przyjmuje rozmiary, które nie mogą pozostać bez wpływu na bezpieczeństwo. Będąca następstwem i jednocześnie przyczyną rozwoju globalizacji polityka znoszenia barier w przepływie towarów i kapitału sprawiła, że stopień zaangażowania transnarodowych korporacji w globalne relacje polityczne, ekonomiczne czy społeczne nigdy

nie był większy. Siła globalnych korporacji (nie tylko ekonomiczna ale i polityczna), niejednokrotnie przewyższająca możliwości gospodarek narodowych, pogłębia problemy zagranicznego uzależnienia finansowego państw, wynikające z narastania międzynarodowych zasobów kapitału, rozlokowanych na całym świecie. Biorąc powyższe pod uwagę zacząłem stawiać autorską tezę o zewnętrznym uzależnieniu finansowym państw będących uczestnikami międzynarodowego obrotu kapitałowego, jednocześnie proponując metody pomiaru uzależnienia. W tej grupie publikacji należy wyróżnić: *Financial Dependence of the PIIGS Countries*, "Journal of World Economic Research" 2013, Vol. 2, No. 5 (wspólnie z E. Jankowską); *The Evaluation of Chinese Economic Policy in the Light of its International Investments Position*, "Atheneum. Polish Political Science Studies" 2013, nr 40; *Financial dependence of the Polish economy*, "Torun International Studies" 2014, nr 7; *Financial dependence of the selected countries of Central and Eastern Europe* [w:] V.Bobcak, A.Romanova, I.Vojnikova (eds.), *Tax Law vs Tax Frauds and Tax Evasion*, Pavol Jozef Šafárik University in Košice, Faculty of Law, Košice 2015 (wspólnie z E. Jankowską).

W ostatnim roku zająłem się również problematyką bezpieczeństwa społecznego, co było związane z moją aktywnością zawodową w praktyce samorządowej. Podczas procesu opracowania Lokalnej Strategii Rozwoju dla jednej z Lokalnych Grup Działania (LGD) w województwie mazowieckim, przeprowadziłem szerokie badania potrzeb mieszkańców wsi i małych miejscowości. Ich wyniki wykorzystałem w kilku publikacjach z zakresu bezpieczeństwa społecznego, które obecnie są w procesie wydawniczym. Założenia jednego z tych opracowań („Zagrożenia bezpieczeństwa społecznego w świetle badań mieszkańców powiatu makowskiego”) przedstawiłem już na konferencji naukowej „Administracja publiczna. Bezpieczeństwo państwa w kontekście bezpieczeństwa międzynarodowego”, zorganizowanej przez Katedrę Systemu Politycznego UMK, w dniach 10-11.03.2016. Drugi artykuł (Lokalna Strategia Rozwoju a bezpieczeństwo społeczne na przykładzie Lokalnej Grupy Działania Zielony Szlak Niziny Mazowieckiej) został przyjęty do druku w monografii konferencyjnej. Jego tezy zaprezentuję na III Ogólnopolskiej Konferencji Naukowej „Innowacje dla Bezpieczeństwa i Zintegrowanego Rozwoju Polityka Społeczna – Ekonomia – Kapitał – Gospodarka”, organizowanej przez Uniwersytet Jana Kochanowskiego w Kielcach 8 czerwca 2016 roku.

Byłem czynnym uczestnikiem ponad trzydziestu międzynarodowych i krajowych konferencji naukowych, wygłaszając na nich referaty. Byłem również uczestnikiem zespołu badawczego w grantie nr 757-PSM: Spisy rosyjskich jeńców wojennych zmarłych w obozach

jenieckich w Polsce w latach 1919-1922, pod kierunkiem dra hab. Zbigniewa Karpusa, prof. UMK.

Wszystkie wymienione wyżej problemy są badane przeze mnie w ujęciu interdyscyplinarnym, przez pryzmat globalnych i regionalnych uwarunkowań politycznych, ekonomicznych i społecznych. Takie podejście wymaga szerokiej i aktualnej wiedzy. Umożliwia jednocześnie uzyskanie szerszej perspektywy badawczej, niż ograniczenie się do jednej, wybranej dyscypliny. Należy także podkreślić widoczną ewolucję mojego dorobku naukowego, zdeterminowaną uzyskanym wykształceniem, a przede wszystkim zatrudnieniem w Instytucie Stosunków Międzynarodowych, a później na Wydziale Politologii i Studiów Międzynarodowych Uniwersytetu Mikołaja Kopernika w Toruniu. Moje badania naukowe zaczęły wówczas przesuwać się w kierunku politologii, czego efektem jest ostatnia monografia.

Piotr Siemiński